

Cum judecăm judecătorii

Maimon Schwarzschild¹

Rezumat:

Autorul creează o paralelă interesantă între judecătorul modern din societatea laică și rabinul din comunitatea evreiască. Centrul discuției este importanța moralității în cadrul celor două funcții, autorul oferind cititorului o perspectivă cronologică asupra problemei, din vremea lui Moise până în zilele noastre.

Abstract:

The author makes a comparison between the modern judge in the secular society and the rabbi of a Hebrew community. The main focus of the article is the importance of morality in attaining and keeping such an office, the author offering an historical perspective on the issue, from Moses' times to our days.

Keywords: judge, law, morality, comparison, Hebrew community

Care este importanța caracterului uman, a laturii etice a individului, comparând un judecător laic – spre exemplu un judecător federal al Statelor Unite sau judecător statal – cu o autoritate religioasă, mai precis cu un rabin sau cu un interpret (*n.n. autorul folosește decisor – cuvântul în ebraică este Posek și denumește funcția celui care interpretează textele religioase*). Pentru a particulariza, cât de mult contează caracterul unei persoane, atât în teorie cât și în practică, pentru a obține și a păstra o asemenea funcție?

Bineînțeles, un judecător american și o autoritate rabinică nu sunt comparabile în sens strict. Există diferențe evidente între cele două funcții. Dar, dacă există o autoritate laică cu care rabinul poate fi cel mai bine comparat, în special un rabin

rosh yeshivah ale cărei hotărâri sunt influente printre evreii practicanți ai halakha, acesta este poate judecătorul. În sistemul american, este cunoscut – într-o exprimare sim-

plistă, dar în general adevărată – că legislativul creează legile, executivul le pune în executare, iar puterea judecătorească interpretează. Un rabin care este considerat o autoritate halakhică în aceeași măsură – sau aproximativ în

¹ Maimon Schwarzschild este profesor universitar la Universitatea din San Diego. În 2009

a fost profesor invitat la Facultatea de Drept din cadrul Universității Evreiești din Ierusalim.

aceeași măsură – interpretează și statuează asupra legii evreiești, cu toate că, de obicei, aceasta nu se întâmplă în cadrul unei instanțe formale sau Bet Din.

Este evident că de la un asemenea rabin se așteaptă să fie o persoană de o moralitate exemplară, chiar un fel de ideal în ceea ce privește modul său de viață, în timp ce așteptările de la un judecător sunt mult mai limitate. Motivul este, în parte, dat de faptul că rabinul reprezintă atât un lider religios, cât și o autoritate judiciară și, ca în orice religie, se așteaptă să fie o persoană exemplară și un învățător.² Dar, dincolo de acest lucru, mi se pare că există diferențe între natura și instituțiile dreptului evreiesc și cele ale dreptului laic, diferențe care explică de ce caracterul se conturează a fi mai important pentru autoritățile rabinice decât pentru membrii sistemului judiciar al unui stat laic și liberal.

Există cerințe profesionale și personale atât exprese cât și implicite pentru a deveni un judecător american, dar cerințele formale sunt destul de simple. Un judecător la Curtea Supremă sau un judecător federal este nominalizat de către Președinte și trebuie să fie confirmat de un vot al majorității în Senatul S.U.A. Nu există o cerință ca persoanele nominalizate să fie avocați, deși practic ei sunt întotdeauna. Odată confirmați, se bucură de un mandat pe viață, cu excepția punerii sub acuzare de către Senat (*n.n. „impeachment”*) sau a revocării pentru comportament inadecvat. În decursul istoriei americane, caracterul candidaților a fost analizat foarte puțin sau deloc de către Senat. Spre exemplu, persoanele nominalizate la Curtea Supremă nu au apărut personal în fața Senatului până în momentul în care Harlan Fiske Stone a fost citat în fața Comisiei Judiciare în

1925, iar prezența efectivă la audierile pentru confirmare nu a devenit o practică constantă decât din 1955. Dintre miile de judecători federali și ai Curții Supreme de la înființarea țării, numai 12 au fost puși sub acuzare de către Senat, doar 6 fiind condamnați și destituiți - cel mai recent, Alcee Hastings, un judecător federal din Florida care a fost destituită în 1989 pentru luarea unei mite de 150.000\$ în schimbul unor pedepse mai blânde, și care este acum membru în Congres.

Pe parcursul istoriei americane, candidații la Curtea Supremă au fost uneori respinși de către Senat, dar aproape întotdeauna din motive politice și până recent, fără nici un fel de sugestie privind caracterul candidatului (până în 1980, candidații pentru posturi de judecători federali la nivel inferior Curții Supreme erau aproape invariabil confirmați). Candidaturile la Curtea Supremă și la instanțele federale inferioare erau confirmate prin voturi în unanimitate sau aproape în unanimitate: recent, în 1993 Ruth Bader Ginsburg a fost confirmată cu 96 – 3 și Antonin Scalia a fost confirmat cu 98 – 0 în 1986.

Sprijinul politic a jucat, în mod tradițional, un mare rol în nominalizările la nivel federal, chiar și în nominalizările la Curtea Supremă. Este adevărat, foarte puțini judecători federali au fost subiectul unor scandaluri publice, dar în ceea ce privește latura morală, se poate spune că aceasta a fost comparabilă cu cea a avocatului american de succes – candidații la funcțiile de judecător federal fiind în general avocați de succes în relații bune cu un senator al S.U.A. din partidul Președintelui.

Unii judecători ai Curții Supreme au fost fără îndoială sub limita de moralitate ce caracterizează avocații de succes.

² Mulți evrei cred, fie că este o speranță sau o experiență personală, că învățătura Torah îl face pe cititor mai bun, o persoană mai morală; de aici

și așteptarea că, cu cât rabinul este mai învățat, cu atât mai mareș este caracterul său.

William O. Douglas, un liberal de marcă și cel mai longeviv judecător al Curții Supreme, este descris chiar și de către admiratorii și simpatizanții săi politici ca un om cu „grave defecte”: Era un băutor înrăit, se purta urât cu soția și copiii săi, și pe oricine întâlnea trata cu dispreț sau chiar mai rău³. James McReynolds, un judecător cu orientări de dreapta care era un oponent al New Deal-ului, era cel puțin la fel de irascibil, meschin și avea o fire neplăcută. Pentru a completa farmecul său, McReynolds era de asemenea un antisemit care îi ura pe judecătorii evrei ai Curții și refuza să fie de acord cu ei.⁴

Unii dintre cei mai mari judecători americani aveau, bineînțeles, un caracter exemplar și acest lucru a contribuit în construirea autorității lor de juriști. Oliver Wendell Holmes era, spre exemplu, un om remarcabil: A fost un soldat al Uniunii în timpul Războiului Civil; pe parcursul lungii sale vieți a continuat să se considere un soldat; și era pe atât de riguros și de dornic de cunoaștere pe cât era de curajos. Nu era un simbol al eticii în sensul de milostiv sau compătimitor, dar era un om de o putere morală extraordinară. Benjamin Cardozo era un spirit mai blând decât Holmes. Este descris ca fiind „spiritual, cald, blând, respectuos cu colegii, membrii ai legislativului și în mod special cu doctrinarii și își analiza tot timpul propriile opinii ca orice sfânt din sistemul judiciar”⁵. Louis Brandeis avea un cod etic de a cărui valoare era convins, identificabil în mintea sa cu un tip aparte de evrei, numiți *unsereins* – descendenți, la fel ca și el, din evrei de naționalitate

germană, ai căror strămoși erau Frankliști, discipoli ai pseudo-mesia Jacob Frank.⁶ Poate oarecum ironic, nominalizarea lui Brandeis la Curtea Supremă a provocat cea mai aprigă luptă pentru confirmare din istoria Americii. Era văzut ca un radical și, prin urmare, nepotrivit din punct de vedere al temperamentului, însă a fost în cele din urmă confirmat după un vot strâns numai după ce președintele Woodrow Wilson a garantat personal pentru caracterul său „îmbibat până în suflet de idealul de justiție american”.

Lupta prin care a trecut Brandeis cu ocazia confirmării sale era foarte neobișnuită la momentul respectiv, dar în ultimii 25 de ani, nominalizările la Curtea Supremă, dar și la curțile federale inferioare, s-au izbit de o opoziție din ce în ce mai mare, într-o atmosferă polarizată, departe de a fi binevoitoare. Acest lucru nu este întâmplător, având în vedere că instanțele și-au mărit puterea asupra vieții americane, pronunțând hotărâri cuprinzătoare în probleme ca avortul, sexualitatea, întrebări legate de sfârșitul vieții și multe altele. Pe măsură ce sfera de influență a instanțelor crește, părând că există limite din ce în ce mai puține în calea elaborării politicilor pe cale judiciară, devine mai important - mai interesant de luptat pentru - cine va fi judecător. Noua eră contencioasă a început, într-un fel, cu opoziția de succes a liberalilor de stânga la nominalizarea lui Robert Bork la Curtea Supremă. S-au opus lui Bork din cauza opiniilor sale legale și constituționale, dar a fost în același timp înfățișat ca arogant, nepă-

³ David Garrow, „The Tragedy of William O. Douglas”, *The Nation*, 27 martie 2003.

⁴ Laura Krugman Ray, „Justices At Home: Three Supreme Court Memoirs”, 101 *Michigan Law Review* 2103 (2003). Pe cât de monstruos era McReynolds, se pare că ar fi fost (de obicei bine ascunse) raze de bunătate. În particular, susținea 33 de copii rămași fără casă în urma London Blitz din 1940; a donat o avere considerabilă și Holmes and Douglas,

în memoriile lor, amintesc de momente de bunătate a lui.

⁵ Jeffrey Rosen, „The hopeless Moralists”, *New York Times*, 2 noiembrie 1997 (analizând Richard Polenberg, *The world of Benjamin Cardozo*, Cambridge, Mass 1997).

⁶ A se vedea Melvin I. Urofsky și David W. Levy, eds., *The Family Letters of Louis D. Brandeis* (Norman, Okla. 2002).

sător și nemilos. Multe alte lupte de confirmare au ridicat probleme de etică și personalitate: Douglas Ginsburg s-a retras din cursa pentru Curtea Supremă pentru că s-a aflat că fumase de mai multe ori marijuana în tinerețe; Clarence Thomas a fost acuzat într-un mod înfiorător de diferite defecte și fapte ilicite, însă a fost confirmat în cele din urmă.

În mare parte, însă, luptele de confirmare la Curtea Supremă se dau asupra opiniilor nominalizaților, și nu asupra caracterul lor. Deși numirile la curțile federale inferioare au cunoscut de curând o rezistență nemaîntâlnită, aceasta este manifestată sub forma amânărilor sau piedicilor procedurale, nu într-o investigație a conduitei personale sau a caracterului. Există în continuare o opinie generală, nesocotită câteodată, că persoanelor nominalizate la scaunul federal le vor fi atent cercetate opiniile, ideile și deciziile publice, însă nu și sufletele.

În ceea ce privește judecătorii numiți la instanțele statale, care formează marea parte a corpului judiciar american, majoritatea sunt aleși (sau numiți inițial pentru un mandat de câțiva ani și confirmați, sau nu, de votul popular). Codul de Conduită Judiciară, adoptat de majoritatea statelor, se concentrează pe conduita profesională și privată care ar afecta în mod direct îndatoririle judiciare sau reputația, cum ar fi încălcarea legii sau conflictul de interese (Este drept, judecătorii se feresc în general de activități nepotrivite sau aparența unor activități nepotrivite și le este interzis să adere la unele asociații discriminatorii). Un studiu recent descrie judecătorii aleși ca fiind „mai implicați din punct de vedere

politic, mai conștienți de problemele locale, mai vremelnici și cu mai puține școli înalte... semănând mai mult cu politicienii și mai puțin cu profesioniștii.”⁷ Cu privire la caracterul lor, judecătorii statali se aseamănă, în medie, cu avocații de succes moderat și cu politicienii locali din rândurile cărora sunt aleși. Majoritatea dintre ei sunt fără îndoială oameni onorabili, dar nu există nici o așteptare că ar fi virtuoși. Există motive, însă, să credem că nu mulți se aseamănă lui John F. Hylan din grupul Tammany, care fost înfrânt de către Jimmy Walker în scrutinul pentru funcția de Primar al orașului New York și a cărui sănătate mintală Walker a pus-o la îndoială în mod deschis în timpul campaniei: După alegeri, Walker l-a numit pe Hylan la Curtea pentru minori și, fiind întrebat de această numire, a dat replica memorabilă: „Am vrut ca minorii să fie judecați de către cei de aceeași teapă”.

În ceea ce privește marile autorități rabinice, dimpotrivă, o pronunțată latură etică și morală a fost întotdeauna așteptată sau cel puțin cerută. Aceasta reiese chiar din accentul puternic pe care iudaismul l-a pus pe însușirile personale ale lui Moise – Moshe Rabbenu – deși trăsăturile sale de caracter au constituit un subiect de dezbatere. Maimonides insistă asupra perfecțiunii caracterului lui Moise: „Niciun defect, mare sau mic, nu este amestecat în caracterul său”⁸. Însă, alte tradiții rabinice i-au atribuit lui Moise unele slăbiciuni, cum ar fi încetineală în vorbire, impulsivitate (ca atunci când a lovit piatra), chiar și câte un păcat. Conform unei legende, Moise recunoștea despre caracterul său că ar fi capricios, lacom, arogant și rău, reușind numai

⁷ Stephen J Choi, G. Mitu Gulati, Eric A. Posner, *Professional or Politicians: The Uncertain Empirical Case for an Elected Rather Than Appointed Judiciary*, *U. of Chicago Law and Economics Working Paper* nr. 357 (August 2007), p. 41.

⁸ Perek Helek, *The Seventh Principle*. A se vedea, de asemenea, Guide II:35 (Moise avea un intelect activ și era fără greșală fizică sau a caracterului). A se vedea Daniel Jeremy Silver *Moses Our Teacher was a King*, *1 Jewish Law Annual* 123 (1978).

printr-o strictă autodisciplină să depășească aceste înclinații malefice.⁹

În orice caz, iudaismul a insistat întotdeauna asupra calităților morale, precum și asupra capacităților intelectuale ale unui *talmid haham* - un înțelept eligibil pentru autoritatea rabinică. Mishna *Avot* (Etica Părinților) descrie în mare parte calitățile personale ale înțelepților și deseori în mod explicit calitățile unui arbitru.¹⁰ Există aluzii frecvente în tot cuprinsul Talmudului la calitățile morale cerute unei autorități religioase: „Dacă învățătorul seamănă cu un înger al lui Dumnezeu, atunci lăsați [oamenii] să audă Torah din gura sa, dacă nu, să nu audă Torah din gura lui”¹¹. După enumerarea tuturor calităților necesare unei înțelept pentru a fi eligibil pentru marele Sanhedrin, Maimonides precizează și cerințele minime pentru a fi membru în Bet Din-ul local de trei judecători: „Fiecare trebuie să aibă aceste calități: înțelepciune, smerenie, frică [de păcat], ură pentru bani, dragoste pentru adevăr și dragoste pentru ceilalți oameni”¹².

În ultima vreme, mișcarea Mussar a pus iarăși accent pe studierea nu numai a textelor etice, cum ar fi cele a lui R. Moshe Haim Luzzato, R. Moses ben Jacob Cordovero și R. Israel Salanter, dar și asupra activităților formale și informale care au drept scop clădirea unui caracter moral și religios.¹³ Biografiile favorabile marilor rabini accentuează aproape invariabil, dacă nu sfințenia, atunci calitățile

personale admirabile ale rabinului care constituie subiectul biografiei.¹⁴ Desigur, o moralitate sublimă poate fi atribuită și unui rabin care nu o posedă sau care nu o afișează întotdeauna. Fără îndoială, au existat întotdeauna variate personalități și caractere, chiar și printre autoritățile rabinice de cel mai înalt rang. Dar atât în teorie cât și în practică, modul în care un rabin este văzut că se poartă cu alți oameni, cum își crește copiii, dacă poate câștiga afecțiunea, cât și loialitatea comunității – acestea sunt importante atât pentru poziția, cât și pentru influența sa, poate la fel de importante ca educația sa evreiască și angajamentul său față de evrei în general, cu o pondere mult mai mare decât ar fi avut pentru un membru al sistemului judiciar laic.

De ce caracterul unei persoane are o importanță mai mare pentru obținerea autorității rabinice decât pentru a deveni un judecător laic? O parte a răspunsului stă în criteriul sociologic sau demografic: comunitățile evreiești sunt mai mici decât societățile laice moderne și, prin urmare – ca într-un sat – mult mai capabile și poate mai motivate în a cerceta caracterul conducătorilor. Dar mie mi se pare că există motive mai complexe, care își au rădăcina în natura sistemelor de drept laice și evreiești, precum și în instituțiile lor.

În primul rând, domeniul legii într-o societate laică și liberală este limitat. O teorie a acestei limitări este formulată de către John Stuart Mill în scurta, dar

⁹ Shnayer Z. Leiman „R. Israel Lipschutz: The Portrait of Moses” 24 (4) Tradition 91 (1989). Această legendă este posibil să fi fost legată de Socrate sau Aristotel și nu de Moise, iar R. Lipschutz a fost criticat de către ceilalți rabini pentru că a citat-o și a atribuit-o lui Moise.

¹⁰ E.g., *Avot* 1:8, 9, 18.

¹¹ *Hagigah* 15b; a se vedea, de asemenea, *Moed Kattan* 17a.

¹² *Hilkhot Sanhedrin* 2:7, 8. A se vedea *Shulhan Arukh*, *Yoreh Deah* 246:8: „Un rabin care nu

urmează calea cea dreaptă, chiar dacă este un mare învățător și întreaga națiune are nevoie de el, ei nu ar trebui să învețe de la el decât după ce aceste se întorc pe calea cea dreaptă”.

¹³ Emanuel Etkes, *Rabbi Israel Salanter and the Mussar Movement* (Philadelphia 1993).

¹⁴ A se vedea Eliyahu Stern, „Modern Rabbinic Historiography and the Legacy of Elijah of Vilna” 24 (1) *Modern Judaism* 79, 82 (2004) (despre tendința acestor biografii către hagiografie).

Dacă există o autoritate laică cu care rabinul poate fi cel mai bine comparat, în special un rabin rosh yeshivah ale cărui hotărâri sunt influente printre evreii practicanți ai halakha, acesta este poate judecătorul.

influența carte, „Despre libertate”. Mill susține că libertatea de gândire și libertatea de exprimare sunt esențiale pentru a se ajunge la idei și la moduri de a trăi mai bune și că nu poate exista efectiv o libertate a gândirii fără o libertate umană semnificativă în general. Pe de altă parte, libertatea înseamnă că acțiunile unei persoane pot face obiectul limitărilor legale numai atunci când acele acțiuni vatămă alte persoane sau interesele lor legitime. Când acțiunile privesc numai propria persoană și nu vatămă interesele legitime ale celorlalți, atunci nici legea și poate nici o presiune socială informală nu ar trebui să încalce libertatea persoanei.

O critică obișnuită ce i se aduce lui Mill este că orice acțiune umană vine să afecteze interesul celorlalți. Actele imorale, spre exemplu, chiar dacă sunt realizate în particular și chiar dacă nu creează niciun risc pentru celălalt participant, tot sunt compromițătoare pentru alții. Dacă imoralitatea vatămă însăși persoana, atunci cei care depind de acea persoană sau care ar trebui să o întrețină pe acea persoană în cazul unei incapacități, sunt și mai afectați; și oricum, etosul unei societăți va suferi numai din cunoașterea faptului că există acte imorale care sunt comise. „Despre libertate” recunoaște aceste critici, dar Mill insistă că „vătămarea adusă altora” trebuie să fie definită limitativ – în esență, limitat la

vătămarea fizică sau vătămarea directă adusă proprietății celorlalți – pentru a apăra libertatea umană.

Societățile laice moderne, urmărind în mare măsură liniile trasate de către Mill, tind să limiteze influența legii la interese publice, cu o zonă apreciabilă legată de interesele private, exceptată de la restricțiile legale. Ce este considerat public și, prin urmare, deschis reglementării și ceea ce este considerat privat și astfel fără legătură cu legea, variază în mod cert de la o perioadă la alta și de la un loc la altul. Legea intervine mai puțin decât obișnuia în comportamentul sexual al adulților, dar tot interzice poligamia și în majoritatea statelor este refuzată recunoașterea căsătoriilor homosexuale; legile legate de droguri rămân în vigoare, deși marijuana a fost dezincriminată în multe locuri, cel puțin în practică; pe de altă parte, tutunul este supus mai multor restricții decât oricând. În creșterea copiilor se intervine poate mai mult ca înainte, în special dacă o familie atrage atenția birocrăției serviciului social. Dar domeniile vaste a vieții private și sociale – ce mănâncă o persoană, cum se îmbracă, cum se poartă cu ceilalți, credința și practicile religioase, dacă există - au fost exceptate de la controlul legii, în limite generoase, în orice societate laică modernă. Dacă ar fi fost altfel, societatea nu ar fi fost liberală.

John Locke, înaintașul lui Mill și părintele liberalismului, a susținut importanța fundamentală a separației dintre biserică și stat și prin urmare a unei limitări a puterii statului și a legii: „Biserica însăși este separată în mod absolut și distinct de Commonwealth... Amestecă Raiul și Pământul, lucrurile cele depărtate și opuse, care confundă aceste două societăți; care sunt în Cauză, Scop și Desfășurare și în orice lucru, perfect distincte, și infinit de diferite una de cealaltă”¹⁵. Locke scrie că există o

¹⁵ John Locke, *A letter Concerning Toleration*,

ed. James H. Tully, p. 33 (Indianapolis 1983).

singură excepție legitimă de la această categorică separație între stat și religie, respectiv „Commonwealth-ul evreiesc[unde], diferit față de toți ceilalți, era o teocrație absolută... Legile stabilite acolo legate de slăvirea unei Divinități Invizibile, erau și legile civile ale Poporului și o parte din organizarea lor politică: în care Dumnezeu însuși era Legislativul” și prin urmare, nu exista și nu putea fi „vreo diferență între Commonwealth și Biserica”¹⁶

Locke avea dreptate în această privință despre legea evreiască: Torah guvernează toate, sau aproape toate, aspectele vieții, inclusiv multe acțiuni sau interacțiuni care sunt dincolo de domeniul legii liberale laice. Cum a spus de curând un scriitor: „interacțiunile de zi cu zi între oameni, felul cum se poartă unul cu altul într-o conversație obișnuită, mersul pe stradă, în autobuz, statul la coadă pentru a fi servit la magazin, intră la fel de mult în domeniu halakha precum și alte activități ale sinagogii sau desfășurate la bucătărie, la bibliotecă sau pe patul de spital.”¹⁷

Așadar, un interpret autoritar al legii evreiești are jurisdicție asupra unei părți mai mari din viață decât un judecător laic. Puterea unui judecător american este împrejmuțată de un cadru de restricții instituționale complexe, în timp cu privire la un judecător rabinic există mai puține astfel de restricții, cel puțin din punct de vedere formal. Administrația americană este bazată pe teoria separației puterilor în stat: un principiu teoretizat de către Montesquieu, care credea sau își imagina că Anglia secolului XVIII exemplifica această teorie, cât și Locke; este de altfel pusă în practică de către Constituția americană; Autoritatea judecătorească este numai o putere a statului american;

„puterea cea mai puțin periculoasă” sau cel puțin așa îi spunea Alexander Hamilton în *Federalist* nr. 78. Instanțele sunt contrabalansate și controlate de către puterea legislativă și executivă, care au rolul – rolul principal – în activitatea de legiferare și de impunere a politicii publice. Există o doctrină sau regulă de tradiție a rezervei judiciare, câteodată încălcată desigur, dar având ca bază idea că instanțele sunt mai puțin răspunzătoare în fața cetățenilor prin mecanismele democratice decât puterea legislativă și prin urmare judecătorii ar trebui să fie atenți pentru a nu încălca prerogative democratice legitime.

Mai mult, există o ierarhie formală a instanțelor și deciziile luate de către judecătorii aflați în partea inferioară a stâlpului Totem pot fi atacate cu apel și corectate de către tribunale superioare. Decizia unui judecător de primă instanță poate fi schimbată în apel; iar decizia judecătorilor din apel - care întotdeauna sunt în complet colegial – poate fi schimbată de către colegii lor, judecătorii statali, a căror decizii sunt nu numai supuse apelului, dar în majoritatea statelor aceștia pot fi și revocați din funcție de către alegători.

Sistemul federal este în sine un alt sistem de contrabalansare și control. Nici guvernul federal și instanțele federale nici guvernele statale și instanțele lor nu sunt atotputernice. În cele din urmă, dacă oamenii sunt nemulțumiți cu interpretarea legii dată de către judecător, cetățenii au puterea de a schimba legea pe care instanțele o interpretează și aplică printr-o legislație nouă, sau, dacă este necesar, prin amendament al Constituției.

Conform legii evreiești există mai puține astfel de restricții instituționale. Nu există o „separație a puterilor”: nu există

¹⁶ *Ibidem*, p. 44.

¹⁷ Daniel Z. Feldman, *The Right and the Good*, p. XII (Northvale, NJ 1999).

o putere legislativă sau executivă. Nu există, în general, instanțe de apel¹⁸. Aceasta nu înseamnă că nu există în viața evreiască un sistem de contrabalansare și control. Pe parcursul istoriei evreiești a existat un proces complex de „legiferare” – de adaptare și reformă – în cadrul sistemului „halakha”¹⁹. Există un principiu în cadrul halakha însăși conform căruia „Nu se poate adopta o hotărâre decât dacă majoritatea comunității o respectă”²⁰. Există, în cadrul sistemului descentralizat evreiesc, o foarte importantă formă de federalism. Fiecare comunitate evreiască își alege proprii rabini și în zilele noastre, este just a spune că fiecare evreu în cele din urmă își alege propriul rabin. (Spunem „în cele din urmă”, dar există bariere serioase - materiale, fizice și spirituale – împotriva alegerii unui nou rabin, dacă acea persoană este nevoită să părăsească comunitatea evreiască din care face parte). Obiceiurile (*minhagim*) atât a întregului popor evreiesc cât și a fiecărei comunități evreiești au o forță legală apreciabilă în ceea ce privește halakha. În toate aceste moduri și mai mult, hotărârile rabinice nu sunt pronunțate într-un mod izolat. Așa cum spunea R. Aharon Lichtenstein despre corpus Responsa halahikha: „Clasicul *meshivim* este mai degrabă parte dintre cei mai indulgenți, în măsura în care anchetatorii nu sunt dispuși de a apela la *mahmirim*”.²¹

Totuși, deși există un sistem de contrabalansare și control în cadrul

conducerii rabinice, acesta este în mare parte informal. Autoritatea evreiască nu este limitată de ceea ce s-ar putea numi cadrul de neîncredere care limitează puterea sistemului judiciar american. Caracterul liderilor rabinici, în care se încred comunitățile evreiești, capătă o importanță specială. În fapt, comunitățile evreiești au „testat” potențialii rabini, autorități sau decidenți, nu numai pentru învățătura lor, dar și pentru pietate, adoptarea exigentă a modului de viață kalakhic și caracterul în general. În absența unui sistem instituționalizat complex de contrabalansare și control, nici nu putea fi altfel.

Toate acestea au consecințe și mai profunde. În deceniile recente, este cunoscută tendința în majoritatea lumii ortodoxe către o mai mare rigurozitate în respectarea canoanelor religioase și o mai mare strictețe, sau precauție, sau antipatie față de inovație, în interpretarea legii evreiești. Tendința este simțită atât în conducerea rabinică ortodoxă, cât și în comunitățile ortodoxe de pretutindeni. Ea afectează nu numai chestiunile ce țin de ritualuri, dar și, printre altele, probleme legate de convertirea la iudaism, problema *agunot* și măsura în care evreii ortodocși ar trebuie să se supună hotărârilor rabinice (*da'at torah*) asupra problemelor care nu se limitează la cadrul legal. Motivele pentru aceste lucruri sunt fără îndoială complexe: R. Haym Soloveitch a explorat cu perspicacitate câteva din aceste motive.²² Tendința, într-un fel, este în mod ironic opusul

¹⁸ Primul Rabinat al Israelului a înființat o Curte Supremă Rabinică a apelurilor. Dar R. David Bleich arată că autoritatea halakhică pentru controlul în apel nu este clar, trimițând la regula generală „Dacă un învățător a interzis, un altul nu va îndrăzni să permită”. Cu toate acestea, R. Bleich nu respinge în totalitate ideea existenței apelurilor în dreptul evreiesc. A se vedea J. David Bleich, *Contemporary Halakhic Problems* pp. 17 – 45 (New York, 1995).

¹⁹ A se vedea Menachem Elon, *Jewish Law: History, Sources, Principles* (Philadelphia, 1994);

Aaron M. Schreiber, *Jewish Law and Decision-Making: A study through Time* (Philadelphia 1979)

²⁰ *Baba Batra* 60b.

²¹ Aharon Lichtenstein, „The Human and Social Factor in Halakha”, 36:1 *Tradition* 1, 7 (2002). R. Lichtenstein îl citează pe R. Avraham Schapira cu privire la acest lucru.

²² Haym Soloveitchik, *Rupture and Reconstruction: The transformation of Contemporary Orthodoxy*, 28:4 *Tradition* 64 (1994).

observațiilor lui R. Aharon Lichtenstein potrivit cărora Responsa clasică tindea către o atitudine indulgentă, pentru că pe întreg parcursul istoriei evreiești, hotărârile legale erau mai degrabă solicitate de la autorități care erau cunoscute sau percepute ca fiind mai indulgente.

Dar în ceea ce privește tendința din zilele noastre, în ipoteza în care caracterul este o cerință pentru orice lider rabinic sau interpret, este cu atât mai importantă pentru un interpret care ar dori înfrunte tendințele predominante. Altfel spus, standardele sunt întotdeauna mai înalte pentru cei care doresc să înnoate împotriva curentului. Pentru a hotărî într-un mod „indulgent” sau inovator, în special asupra unor probleme care sunt văzute ca fiind de importanță religioasă fundamentală, un interpret ar trebui cu siguranță să aibă o învățătură evreiască solidă și să se bucure de o autoritate puternică, un caracter etic puternic, cel puțin pentru ca asemenea hotărâri să fie acceptate în lumea ortodoxă de astăzi. (În engleza veche, „caracter” însemna atât ceea ce înțelegem astăzi, cât și „reputație” sau „prestigiu”).

Pe întreg parcursul istoriei evreiești, liderii rabinici și interpreții au avut opinii variate asupra oricărei problemele controversate din legea evreiască. Indiferent de opinia rabinului asupra chestiunilor legate de lege sau de religie, lumea evreiască s-a așteptat de la aceștia să fie oameni cu un caracter exemplar.

Această așteptare provine din faptul că ei sunt atât lideri religioși, dar și interpreți și arbitri ai legii evreiești – dar provine, de asemenea, din caracterul special al naturii legii evreiești însăși, natura instituțiilor sale și întinderea stăpânirii sale. Sistemul legal american este creat de așa manieră încât, judecătorii, deși cu siguranță trebuie să fie cetățeni care respectă legea, nu trebuie să fie virtuoși. Chiar și așa, caracterul unora dintre cei mai mari judecători americani a contribuit cu siguranță la formarea prestigiului lor. Exigențele potrivit legii evreiești sunt însă mai înalte. Rabii Benzion Uziel, marele Sephardic Primul Rabin al Israelului la mijlocul secolului al XX-lea, rezumă în mod elocvent: „Întreaga imagine a iudaismului este reflectată de către judecătorii Israelului, care erau - și trebuie să fie – navigatorii care stau la cârmă și turnul de observație pentru a arăta calea și pentru a întări fortificațiile păcii și unității, fundațiile eterne ale poporului lui Israel și a Torei”²³.

**Traducere și adaptare realizate de
Victor Constantinescu, judecător,
Judecătoria Alexandria**

Nota redacției: Articolul a fost publicat inițial în San Diego Legal Studies Paper No. 10-044, Conversations, No. 8, p. 83-94, 2010, Revista Forumul Judecătorilor primind permisiunea autorului și a revistei americane în vederea republicării exclusive a studiului în România.

²³ Hayyim David Halevy, *The Love of Israel as a Factor in Halakhic Decision-Making in the Works*

of Rabbi Benzion Uziel (tr. Rabbi Marc D. Angel), 24:3 *Tradition* 1, 17 (1989).